

Činnosť tímu podpurné a paliatívnej péče Fakultní nemocnice Ostrava

Martina Vzorková, DiS., Jana Kapošváryová, Mgr. Marcel Koňářík, MBA, MUDr. Jarmila Kušnírová, Mgr. Jarmila Ozdincová, PhDr. Andrea Polanská, MBA, ThLic. Václav Tomiczek, Ph.D., Mgr. Markéta Večerková
Fakultní nemocnice Ostrava

Cílem předkládaného článku je představit poslání paliativního týmu Fakultní nemocnice v Ostravě. V textu vycházíme z obecně platných definic i z materiálů Ministerstva zdravotnictví ČR v oblasti paliativní péče ve zdravotnických zařízeních. Prezentujeme na obecné rovině postupy v komunikaci s pacientem jak v rámci Ambulance podpurné a paliativní péče, tak také v rámci paliativního konzilia na jednotlivých klinikách FNO.

Klíčová slova: paliativní péče, týmová práce, psychická podpora, konzultace

Activities of the support and palliative care team of the University Hospital Ostrava

The aim of the presented article is to present the mission of the palliative team of the University Hospital in Ostrava. The text is based on generally valid definitions as well as on the materials of the Ministry of Health of the Czech Republic in the field of palliative care in medical facilities. At a general level, we present procedures in communication with the patient both within the Ambulance of supportive and palliative care, as well as within the palliative councils at individual hospital clinics.

Key words: palliative care, teamwork, psychical support, consultation

Paliat. med. liec. boles., 2021;14(1-2e):30-31

Při uchopení pojmu paliativní péče, jak ji budeme užívat v rámci tohoto článku, jsme se drželi definice Světové zdravotnické organizace (1), v níž se pod paliativní péčí rozumí „celková léčba a péče o nemocné, jejichž nemoc již nereaguje na kurativní léčbu“. V této souvislosti je zásadní léčba bolesti a dalších symptomů nemoci, stejně jako řešení psychologických, sociálních a duchovních problémů nemocných. Cílem paliativní péče je dosažení co nejlepší kvality života nemocných i jejich rodin. Přes takto široce chápané pojetí, bývá paliace v obecném povědomí stále redukována pouze na hospicovou péči.

S vědomím toho, že stále nejvíce lidí umírá v nemocničním prostředí, a že se jedná ve velké míře o pacienty s chronickými onemocněními, rostou v poslední době i v rámci České republiky snahy o implementaci paliativní péče do nemocničního prostředí. Je to jistě podpořeno dobrou praxí stávajících hospiců, ale také zájmem lékařů a ošetřujícího personálu o zkvalitnění poskytované péče v rámci celostního přístupu k pacientovi. Velkým krokem v této záležitosti je také podpora Ministerstva zdravotnictví ČR (MZČR), které v roce 2017 vypsal projekt „Podpora paliativní

péče“ (2), v jehož rámci již existují konkrétní výstupy a především dokument „Metodika implementace programu paliativní péče v lůžkovém zdravotnickém zařízení“ (3) z roku 2019. MZČR pro tyto potřeby spustilo i webové stránky www.paliativa.cz. Tyto iniciativy přinášejí již v relativně krátkém období značný efekt, kdy na základě dotazníku MZČR ze září 2020 vyplynulo, že 40 nemocnic v ČR deklaruje existenci týmu paliativní péče, 18 nemocnic má ambulanci paliativní medicíny a v 11 nemocnicích se nacházejí lůžka paliativní péče. Oproti roku 2018 je zřejmý nárůst v první položce o 12,5%, ve druhé o 90% a ve třetí o 22% (4).

Ambulance podpurné a paliativní péče (specializovaná ambulance odbornosti 720 – paliativní medicína (3)) byla ve Fakultní nemocnici Ostrava (FNO) otevřena v prosinci 2018, přičemž příprava konceptu této ambulance i celého paliativního týmu trvala téměř rok. U zrodu myšlenky paliativní ambulance stáli náměstkyně pro ošetrovateľskú péči PhDr. Andrea Polanská, MBA a staniční sestra kliniky hematoonkologie Mgr. Marcel Koňářík, MBA.

Tým Ambulance podpurné a paliativní péče (paliativní tým) se skládá ze šesti členů. Jsou jimi lékař (algeziolog

a paliatr), dvě paliativní sestry, sociální pracovník, psycholog a nemocniční kaplan.

Provoz ambulance je zajištěn od pondělí do pátku v čase od 7:00 do 15:30. Pondělí a pátek jsou dny konzultační, kdy je přítomna pouze paliativní sestra, po zbylé dny je přítomen lékař a další členové týmu. Ambulantní péče se zaměřuje na včasné zhodnocení a nastavení léčby tělesných symptomů, tvorbu plánu péče a edukaci nejen pacientů ale i pečujících. Péče o pacienty v paliativní ambulanci je časově velmi náročná, a to z důvodu šíře jejich potřeb ve spektru bio – psycho – sociální a spirituální oblasti. Hodnocení potřeb je důležitou prioritou paliativní péče plynoucí z její definice. Zejména proto, že nedostatečná saturace potřeb výrazně snižuje kvalitu života umírajícího pacienta. Poskytování citlivé péče respektující potřeby pacientů chápaných v holistickém pojetí je jednou z důležitých etických norem v péči o umírající pacienty (5). Pacient potřebuje prostor na sdílení svých potíží nejen tělesných, ale i duševních, psychických a sociálních. Každý nový pacient má vyhrazen čas v délce 60 minut, přesto to není vždy dostačující. Při dalších kontrolních návštěvách je čas na pacienta stanoven na

30 minút. Pokud stav pacienta vyžaduje, mohou být aplikovány analgetické nebo rehydratační infuze. V rámci ambulance je možnost ošetřit chronické nebo onkologické rány a intravenózní žilní vstupy.

Součástí práce paliativního týmu FNO je i konziliární činnost napříč celou nemocnicí, která je definována jako „specializovaná paliativní péče pacientům hospitalizovaným v zařízení akutní a následné lůžkové péče a jejich blízkým na základě žádosti ošetřujícího lékaře“ (3), přičemž jsou poskytovány dva typy konzilií. Prvním je „paliativní konzilium“ – na toto konzilium přichází paliativní lékař se sestrou. Po vyšetření a rozhovoru s nemocným lékař doporučí úpravu medikace. Sestra vyhodnotí škálu závažnosti symptomů dle ESAS (Edmonton Symptom Assessment System) (3) a na základě šetření, může doporučit konzultaci s nutričním specialistou, psychologem a nemocničním kaplanem. Dále řeší s pacientem a rodinou možnosti následné péče. Druhým typem je „zdravotně sociální konzilium“ – na toto konzilium přichází sociální pracovník a paliativní sestra. Společně řeší následnou péči, sociální příspěvky, zajištění kompenzačních pomůcek apod. Součástí konzilií jsou také telefonické

i osobní konzultace s rodinami pacientů a psychická podpora.

Vzhledem k progresi nemoci pacienta obsahuje činnost paliativního týmu také nezbytný úkol spočívající v síťování následných služeb, které se již nacházejí mimo možnosti týmu samotného. Pro Ostravu a okolí se nabízí možnost předat pacienta do tří mobilních a dvou lůžkových hospiců. Často je však jejich kapacita přeplněna a možnosti předat pacienta dále se značně zužují. Z tohoto důvodu paliativní tým úzce spolupracuje i s agenturami domácí péče, které jsou schopny si pacienta na přechodnou dobu do péče převzít za spolupráce praktických lékařů.

Paliativní péče je poměrně mladý obor a okruh jeho zájmu v podvědomí společnosti stále vzbuzuje strach a obavy. Z tohoto důvodu je důležitá edukace jak zdravotnického personálu, tak i široké veřejnosti. Velmi nás tedy těší to, že i prostřednictvím tohoto článku můžeme přispět k větší popularizaci paliativních týmů v nemocničním prostředí. Fakultní nemocnice Ostrava deklaruje, že základním cílem jejího úsilí je kvalitně léčený a spokojený pacient (6). Je nám proto ctí, že tým podpůrné a paliativní péče může k tomuto cíli také nemalou měrou přispívat.

Autoři se seznámili s pravidly publikační etiky a potvrzují, že neexistuje žádná překážka k publikování předloženého článku.

Literatura

1. Vorlíček J, Adam Z, et al. Paliativní medicína. 1. vyd. Praha: Grada, 1998: s. 19.
2. MZČR. Informace o projektu podpora paliativní péče. [online] [cit. 2021-10-27]. Dostupné na internetu: <<https://www.mzcr.cz/informace-o-projektu-podpora-paliativni-pecce-zvyseni-dostupnosti-zdravotnich-sluzeb-v-oblasti-paliativni-pecce-v-nemocnicich-akutni-a-nasledne-pecce>>.
3. Sláma O, et al. Metodika implementace programu paliativní péče v lůžkovém zdravotnickém zařízení. Praha: MZČR, 2019. [online] [cit. 2021-10-27]. Dostupné na internetu: <<https://paliativa.cz/podpora-paliativni-pecce-v-nemocnicich/dokumenty-ke-stazeni>>.
4. Sláma O, et al. Dotazníkový průzkum dostupnosti specializované paliativní péče v nemocnicích akutní a následné péče v ČR. [online] [cit. 2021-10-27]. Dostupné na internetu: <<https://paliativa.cz/podpora-paliativni-pecce-v-nemocnicich/pro-odbornou-spolecnost/paliativni-pecce-v-nemocnicich-je-pro>>.
5. Bužgová R. Paliativní péče ve zdravotnických zařízeních. 1. vyd. Praha: Grada, 2015: s. 12.
6. FNO. Poslání. [online] [cit. 2021-10-27]. Dostupné na internetu: <<https://www.fno.cz/poslani>>.

Martina Vzorková, DiS.

Fakultní nemocnice Ostrava
Ambulance podpůrné a paliativní péče
17. Listopadu 1790/5, 708 52 Ostrava-Poruba,
Česká republika
martina.vzorkova@fno.cz